

Eerste Paasdag 2024

Overweging bij Johannes 20, 1-9

De laatste tijd hebben mijn kinderen, de een 13 en de ander 8, voortdurend ruzie. Waar ze jarenlang elkaars beste maatjes waren, zijn ze het nu vooral níet met elkaar eens. “Je zit me altijd uit te lachen” zegt de een woedend. “Ik mag ook nooit meer een grapje maken” beklagt de ander zich. En als ik probeer te bemiddelen, is het moeilijk om tot een compromis te komen waar ze zich allebei in kunnen vinden. Ze hebben dezelfde situatie totaal verschillend gezien, en vinden het moeilijk om elkaars perspectief in te nemen. Ik vertel u met deze anekdote vast niets nieuws, want iedereen kent dit soort ruzies tussen kinderen.

Trouwens, ook volwassenen kunnen er wat van. Denk aan Gaza, Oekraïne, Afghanistan, of een van de talloze andere brandhaarden in de wereld. Mensen staan algauw lijnrecht tegenover elkaar, en kunnen en willen niet begrijpen hoe een ander niet hetzelfde kan vinden als zij. Maar ook in het klein, en zonder conflicten, zien we hetzelfde mechanisme: gaat u maar eens met iemand een wandeling maken, en bespreek na afloop wat u zoal is opgevallen onderweg. Tien tegen één dat u hele andere dingen hebt gezien of in elk geval onthouden dan uw wandelmaatje. Afhankelijk van uw stemming hebt u misschien vooral de dreigende regenwolken in de verte en de drassige grond onder uw voeten waargenomen, terwijl de ander juist de bloeiende bloesembomen en het fluiten van vogeltjes in haar herinnering heeft. We maken hetzelfde mee, maar we zien iets anders.

In de evangeliëlezing die we zojuist hoorden, is iets soortgelijks aan de hand. Drie mensen zijn bij het graf van Jezus: Maria Magdalena, Simon Petrus en “de door Jezus beminde leerling”. De dag ervoor hebben ze hun vriend en leermeester verloren. Het is allemaal zo snel gegaan: het avondmaal samen, dat het laatste bleek te zijn en waarin hij stelde dat iemand hem zou uitleveren, - de algehele verwarring die erop volgde. Samen naar de Hof der Olijven, waar het te laat en te donker was om wakker te blijven terwijl hij daar zo uitdrukkelijk om had gevraagd. En waar het Judas bleek te zijn die zijn vriend had verraden, want kijk: daar stonden de soldaten hem op te wachten. Hoe moesten ze reageren? Vechten? Vluchten? De mensenmassa die zich tegen hem keerde en brulde dat hij, Jezus, gekruisigd moest worden, en de moordenaar Bar Abbas die toen vrijuit ging. Dan de vernederende tocht door de stad met het kruis op zijn schouders, uitgelachen en bespot door de toeschouwers, en niet veel later gestorven als een misdadiger. De wereld op zijn kop.

De vrienden van Jezus staan machteloos toe te kijken, verward en vooral ook: bang. Weg zijn de dromen van een andere toekomst, weg lijken de beloftes van het koninkrijk van God. Weg is de man op wie ze hun hoop hadden gevestigd. De wereldse machthebbers hebben gewonnen, en de mensen hebben zich weer eens van hun slechtste kant laten zien.

Dan, de dag erna: naar het graf, zo vroeg mogelijk, waar zou je anders heen gaan? Nog even in zijn buurt zijn. Nog even, door de grafsteen heen, tegen hem praten. Ook om zeker weten dat het allemaal geen boze droom was, om je hart de laatste zinloze hoop te ontnemen.

En het graf dan open vinden.

“Glaube ist Hohlraum” zei Karl Barth: “geloof is een holle ruimte”. Maar nu is er nog geen geloof. Nu is er blinde paniek. Maria holt naar Simon Petrus en de andere leerling, en zij beginnen op hun beurt te hollen. De andere leerling komt als eerste bij het graf, maar gaat niet naar binnen. Simon Petrus wel, en hij vindt de zwachtels en de zweetdoek die netjes opgerold in een hoekje liggen. Ze zien alle drie dezelfde feiten, maar ze kijken op een andere manier. En dan?

Maria blijft nog een poosje in de tuin. De leerlingen gaan weer naar huis. En dan? Ze zullen hun vrienden vertellen wat ze hebben gezien, ze zullen discussiëren over de betekenis ervan. De andere leerling “zag en geloofde” staat er, maar de kans is groot dat niet iedereen zo snel overtuigd was. En dan? Juist in tijden van extreme stress, als de grond onder je voeten vandaan zakt en tegelijk je eigen leven in gevaar is, is de kans op ruzies groot. De een vindt dit, de ander dat. En hoe meer we discussiëren, hoe sterker we ons eigen gelijk bevestigen, hoe meer we met de hakken in het zand gaan. We sluiten ons af voor degene die er anders over denkt, en vertrekken – letterlijk of figuurlijk.

De verrijzenis van Jezus had ook het einde van de gemeenschap van de leerlingen kunnen zijn. Dat is niet gebeurd – en ook daaraan mogen we hoop ontleenen, vooral in deze tijden van polarisatie en toenemende verharding en onbegrip. Als God met ons is – en dat is Hij, we moeten het alleen willen toelaten – dan is alles mogelijk. Vrede, verzoening, vriendschap. In het klein en in het groot. Ook als dat in de nuchtere werkelijkheid uitgesloten lijkt. Ook, of misschien juist, als we daar met ons verstand niet bij kunnen. Als ons verstand zegt dat het onzin is. Zoals de hele verrijzenis zelf: ons verstand zegt dat het niet kan, maar de liefde wil het aannemen.

Zo geeft de verrijzenis van Jezus ons de mogelijkheid, en misschien ook wel de verplichting, tot hoop. Om ons niet neer te leggen bij de bedrukkende feiten. Omdat de liefde anders wil. Ook als de uitgestoken hand niet wordt aangenomen, hebben we gedaan wat goed is. Want hoop betekent doen wat goed is. Niet omdat het kans van slagen heeft, maar omdat het zinvol is, ongeacht het resultaat. Zo kunnen ook wij, in onze eigen kleine grootse levens, gestalte geven aan Zijn licht. Zodat de dood niet overwint.

Liesbeth Jansen